

Hromy a blesky snášející se na Vladimíra Mečiara z našich sdělovacích prostředků začasť oprávněně však pomíjí některé kroky jeho vlády o kterých se dá říci, že je to pro nás rada zadarmo. Např. zákon o zahraničních Slovácích, který v mnohém klade "Slováky-neobčany" a jejich potomky do třetího kolena na roven občanům na Slovensku žijícím. Co na to vážení soudci Ústavního soudu, kteří jednou pro vždy rozhodli, že dvojí občanství našich exulantů vyhnaných totalitou je nepřipustné. Salva venia, řeč dána všem, moudrost ducha nemnohým. VII.

BUCHAL Jan

Politici vězni zemřelí? ve vazbě./Dosud nepublikováno/

- V o j á č e k Karel, nar.6.1.1930, pobuřování, příčina smrti nezjištěna 27.10.1952, Jáchymov.
 L e c j a k a Antonín, nar.7.2.1910, velezrada, smrtelný úraz 7.12.1951, Jáchymov.
 K l e i b e r Václav, nar.5.9.1910, protistátní tr. čin, nezjištěna příčina smrti 8.4.1952, Jáchymov.
 P e c h Václav, nar.17.10.1906; §25 z.č.231/48 Sb., smrtelný úraz 14.10.1952, Jáchymov.
 F i s c h e r Jan, nar.18.8.1911, velezrada, hněsavý zánět pobřišnice, zemřel 26.10.1951, Jáchymov.
 B e ň e š k a Antonín, nar.12.5.1907, velezrada, vyzvědačství, zastřelen na útěku 8.12.1951, Jáchymov.
 R i c h t e r František, nar.1.6.1903, velezrada, infarkt, zemřel dne 9.3.1955, Jáchymov.

Pokračování

U v n i t ř č í s l a :

1. Daniel K u m e r m a n n: Informace přicházejí pozdě. Rozhovor s historikem Martinem Gilbertem.
2. Vladimír Hajný: Reakce na článek Jaroslava Kojzara.
3. Jaroslav K o j z a r: Boty a tradice, "RP" 27.11.1986.
4. Jaroslav K o j z a r: Odpověď člověku, který na rozdíl od něho rozumí více věcem.
5. M. K r y l: Rozhovor s Marií Zápotockou /č. 1126-A5542/.

Předpokl. cena: 2,- Kč MIČ 47263 Náklad: 50 výtisků

v y c h á z e l o	1 9 7 3 - 1 9 7 5
o b n o v e n o	1 9 8 7 r o č n í k 1 4 č í s l o 2 2

Vydává: Vladimír Hajný Red.
 ČSA 34, 787 01 Šumperk rada: Julius A. Varga

Uzavěrka: 25.5.1997

JULIUS FUČÍK NA PANKRÁCI A V PEČKÁRNĚ

"Vím, že měl na Pankráci i v Pečkárně výsadní postavení. Sama jsem na Pečkárně viděla, jak jedl párek, a o podobném svědectví vím. Hlavním svědectvím je to, co mi vyprávěla moje spolubydlící z Pankráce, soudružka Lísková z Turnova. Ta jednou přišla na celu a strašně plakala. Když jsem se jí ptala, proč pláče, vyprávěla: V Pečkárně mě svázali do kozelce a strašně bili. Pak tam přinesli na nosítkách člověka úplně rozbitého a - jak jsem viděla - umírajícího. Položili ho na zem a pak přišel Fučík, který stál ve dveřích a kouřil. Gestapák se ho zeptal: Co to kouříš? Fučík odpověděl: Jále tyhle obyčejný cigaret. Ná, tu máš lepší, nebudeš kouřit přece něco takového, řekl gestapák. Fučík, kdo je to?, zeptal se a ukázal na člověka na nosítkách. Zíka, zvučně zvolal Fučík. Byla jsem tím vším, co se odehrálo úplně zdrcená a říkala jsem si, jak mohli naši lidé takto klesnout. Pak gestapák ukázal na mě a řekl Fučíkovi: Ta taky nechce mluvit. Však ona bude mluvit, až trochu přidáte, zněla Fučíkova odpověď. Bylo to pro mně strašné. V noci jsme pak obě plakaly. Fučíka jsem znala z předválečné doby jako čestného, chytrého a vzdělaného člověka. Měl hrozně rád švestkové knedlíky, které jsem vařila dosti často k nám chodil. Neočekávala jsem něco takového. Ani to by tak nevadilo, že ho jednou potkala na nábřeží před Národním divadlem soudružka Friedová v přestrojení s brýlemi "profesora" (Horák), jak jde a na rameně nese hůlku a na ní kufr. Zprvu nevěděla jistě, zda je to on, pak se otočila a šla za ním, dohonila ho, on se taky otočil a poznali se. Co to neseš? ptala se. Letáky, odpověděl.

Celá jeho "Reportáž" je nepravdivá, např. to setkání s Vl. Vančurou apod. Gusta Fučíková byla úplně nula, nebyla soudružská, někdo dotvrzoval, že na Pankráci někoho uhodila. V Terezíně spala podemnou na palandě. V Ravensbrücku to bylo stejné, jako vedoucí stolu č. 10 jen rozkazovala. Já měla na starosti stůl č. 1, který mudeł být vždy vzorně uklizen.

Vím však, že Fučíka hrozně tlouklí, viděla jsem ho tak zřizového. Snad to všechno byl následek a důsledek. Přesto se ptám, jak je možné, že se mohl tak zaprodát! To by Zápotka nikdy nebyl udělal.

Otázka: Jak mohlo dojít k vydání "Reportáže" a takovému humbuku s ní, když přece tu byla taková svědectví jako Vaše a jiných?

(Soudružka Lísková mi po válce poslala cedulku, v níž mě prosila o potvrzení toho, zda si pamatuji na tom všechno. Cedulku máma v tom smyslu, že je to pravda, jsem jí odpověděla) Odpověď: Když kniha vyšla, bydleli jsme na Hradě. Zápotocký ji hodil na stůl a řekl: Vidíš, co vyšlo. Já jsem mu po osvobození přirozeně o Fučíkovi vypravovala. Říkám: Co to je, jak to mohli vydat, já si to přečtu. Četla jsem to a v noci jsem plakala a volala, jak ji mohli vydat, vždyť to všechno je lež! Zápotocký řekl: To všechno Kopecký, ten to i udělal. Gottwald tomu dal posvěcení, že je to nutné a prospěšné, ukázat na této knize hrdinství komunistů"

Marie Zápotocká při těchto slovech plakala a tak silně se rozrušila, že jsem ihned odvrátil řeč jinam, ale ještě několikrát se k tomu během hovoru vracela.

Věrní zůstali • ŘÍJEN 1995/8

Případ století

Zasedací síň učitelstva okresu Rokycany je plná, školní inspektor pozoruje sleduje docházku. Bude se hlasovat o důležitě rezoluci v monstrprocesu KSC proti vybraným nepřítelům strany v čele s poslankyní Dr. Miladou Horákovou. Inspektor má velká zájmy, aby nikdo nechyběl a podepsal již právně doporučení přísných trestů obžalovaným, z nichž někteří budou asi popraveni. Vpředu sedí i katechetka Marie Brabcová z Mírofova a někteří si jistě myslí, že měla raději zůstat doma - nebo také podepíše jako ostatní? V síle panuje napětí. Nyní už bere blánek do ruky a pozorně čte prohlášení a text odkládá. Nepodepsala. Má syna ve vězení a i jinak by nepodepsala. Je vidět, jak je inspektor rozčilený. Určitě ji poirestia. Je znám přisnoita a nedávno vyhodil řidičovo učitel ze školy, oice dvou dětí, protože neodstraní obraz T.C. Masaryka a poslal jej pracovat do octelina....

Soudcem svého svědomí obstará a modřila se, aby obstará i před soudem Boli. O prominutí trestu nežádala. o to žádal stáříký otec a dcera, ale Pankráci konaly čtyři popravý, poslední v 5 hod. 15 minut Milady Horákové, v blízkosti cely, ve které jsem tehdy přebýval... Byl jsem vždy spokojen. Ze moje matka katechetka nepodepsala doporučení přísného trestu posl. Horákové, jak to žádal dnes už zemřelý inspektor Vodák.

Musela proto za to trpět. Když příšly vyučovat jako obvykle, tak ji ředitel školy zastavil a oznámil, že už vyučovat nebude. Doklad, že je propuštěna, ji nebyl odvezdán. Na to se soudy, které ji pak zamítaly přiznat starobní důchod, odvolávaly. Když se odebrala k panu okr. školnímu inspektorovi, co je s žádostí o starobní důchod, kterou již podepsala, vytáhl šuple psacího stroju a ukázal na žádost, ale prohlásil, že žádost vyjme, až bude chít. To však nikdy neudělal a proto ji nikdy až do smrti starobní důchod přiznan nebyl! Také Ústavní soud ČR v Brně 30. 8. 1994 odmítl o věci jednat a odkázal ji na občanskoprávní řízení, městský soud docházely z citirny protesty slavných osob, např. Einsteina, Russela, Churchill, kardinála Griffina aj., ale pak na radu Stalinových rádu podepsal. Posl. Horáková však prohlásila, že před

Bude to snad případ „staletí?“

Dr. Ladislav Brabec

INFORMACE PŘÍCHÁZEJÍ POZDĚ

rozhovor s historikem Martinem Gilbertem

Historik MARTIN GILBERT učí na Mertonské koleji v Oxfordu a na Hebrejské universitě v Jeruzalémě. Soustřeďuje se hlavně na období druhé světové války, ať již jako autor rozsáhlého životopisu Winstona Churchilla (v roce 1968 byl ustanoven "oficiálním" životopiscem), či řady knih o židovském holocaustu (*Atlas židovské historie*, 1. vyd. 1968; *Konečná cesta: osud Židů v nacistické Evropě*, 1979; *Auschwitz a Spojenci*, 1979; *Atlas holocaustu*, 1983). Počátkem března se v Praze účastnil konference zabývající se historií tzv. rodinného tábora v Birkenau u Osvětimi, v němž nacisté drželi Židy z českých zemí.

Jak byste zhodnotil konferenci o rodinném táboře?

Konference se poprvé veřejně dotkla některých složitých témat, přinejmenším v České republice. Diskutovali zde ti, kdo přežili Terezín a zabývají se jeho historií. Mluvili jsme o několika tématech, která byla dosud záhadou, a společně se nám podařilo poskládat jako stavebníci určité závěry. Hlavní otázkou bylo, proč Němci v rámci Osvětimi udržovali ostrůvek zvaný český rodinný tábor. Proč prostředím vši hrůzy po šest měsíců nechali něco, co připomínalo takřka normální život. Pak prakticky přes noc všechny obyvatele tábora zlikvidovali. Rodinný tábor číslo dvě existoval na stejném místě přibližně stejně dlouho a čekal jej stejný osud. Měl jsem na konferenci příležitost představit vlastní studii německého zastírání, úsilí, aby se vězni nedozvěděli, že Birkenau je také vyhlazovací středisko. Chtěli vyvolat dojem, že to je pouhý pracovní tábor, či ani to ne. Spíše že jde o odnož "modelového ghetta", jakým by Terezín. Nechali vězně psát dopisy a dokonce je donutili, aby na korespondenční lístky uvedli den po datu, kdy plánovali jejich likvidaci. Úkolem této korespondence bylo naznačit, že Birkenau je "Schutzlager" - ochranný tábor. Takže každý, kdo jel do Birkenau, se nemusel tolik bát a nekladl odpor.

Dramatickým okamžikem konfe-

rence bylo, když jsme jednotlivé části příběhu rodinného tábora dávali dohromady. Já jsem přispěl osudy dvou československých Židů - Wetzlera a Vrby, kteří z tábora utekli a předali informaci o tom, že Birkenau je likvidační tábor. Jejich zpráva se dostala do Londýna a byla okamžitě vysílána BBC. Není bez zajímavosti, že se na jejím zveřejnění podílel současný ministr kultury Pavel Tigrid. Protest, který zpráva vyvolala, byl tak silný, že i když již nemohl zachránit obyvatele rodinného tábora, dokázal zastavit deportace z Maďarska. Díky této jediné informaci přežilo 300.000 maďarských Židů."

Jméno Osvětim bylo již tehdy tak známé, že snad ani nešlo zatajit sousedství s Birkenau.

Je to jen malá farma a na nejpodrobnějších mapách z oné doby se objevovala jako Brzezinka. Birkenau bylo několik, například u Gdaňska nebo u Hamburku. Ti, kdo tam jeli, věděli, že to je kdesi v Horním Slezsku, ale neuvědomovali si, že jde o stejný tábor. Jedna z nejsilnějších vzpomínek, které jsem na konferenci slyšel, bylo vyprávění ženy, jež popisovala cestu z Terezína do Birkenau. Když vlak zastavil v Osvětimi, propadli vězňové panice, protože věděli, že to je něco strašného. Ke své úlevě nasadili na nákladní automobily, které je odvezly ze stanice Osvětim pryč. Říkali si tehdy - "nakonec přece jen jedeme do Birkenau".

Proč se nacisté pokoušeli zatajovat, co blásala jejich ideologie?

Vždy velice dbali na utajení. Zveřejnil jsem v jedné své knize dokument, který se zahalování pravdy hluboce týká. Když se válečné štěstí začalo obracet a Rudá armáda se po bitvě u Kurska v roce 1943 vydala směrem na západ, svolal Hitler do svého generálního štábu poradu o utajení. Do té doby se házela mrtvá těla v koncentračních táborech jen tak do výkopů. Z debaty vyplynulo, že hu-

de nutno zorganizovat systém odklizení důkazů. Ten pak po následující dva roky skutečně fungoval. Jeden účastník zmíněné diskuse protestoval. Byl to Globocnik, který měl na starost vraždění v lublinské oblasti a v táborech Majdanek, Sobibor a Belžec. Řekl: "Můj vůdče, místo ukrytí a ničení výkopů bychom měli na vrchol každého z nich umístit bronzovou plaketu s nápisem *Toto je veliký úspěch Říše*." Hitler na to odpověděl: "Můj milý Globocniku, samozřejmě máš pravdu, ale musíme brát v úvahu, že někteří lidé by to možná nechápali tak jako my." Skutečností tedy je, že ani Hitler neměl kuráž se svou činností chlubit.

Mluvil jsem kdysi na nějakém kongresu o německém strachu z odplaty po roce 1943. To mělo co do činění i se známým kráslením Terezína pro komisi Červeného kříže. Okamžikem zlomu, kdy se nacisté začali bát, bylo bombardování Hamburku - tehdy během čtyř hodin zahynulo 42.000 civilistů. Ve vedení Třetí říše zavládl pocit, že za válku bude muset mnoho lidí zaplatit.

Copak se nacisté starali o osud vlastního obyvatelstva?

Starali se především o vlastní kůži. Když se vedoucí nacisté pokoušeli se spojenci vyjednávat, navrhli vyměnit milión maďarských a rumunských Židů za peníze a vzácné předměty. Spojenci, kteří posly vyslyšeli, si uvědomili, že mezi požadovanými penězi je velká část v jihoamerických platidlech. K čemu by nacistům v Berlíně či Budapešti byla argentinská peseta, kdyby už v té době neuvažovali o útěku do Argentiny. Vědomí, že lidé, kteří dosud ovládali velkou část Evropy, uvažují o cestě pryč, spojeckému úsilí dosti pomohlo.

U nás se právě začíná hrát film Schindlerův seznam. Nemá to snaha "přikrašlovat" válku?

Musíme přijmout fakt, že pro mi-

(dokončení na str.14)

INFORMACE PŘÍCHÁZEJÍ POZDĚ

(dokončení ze str.3)

lióny těch, kteří film uvidí, to bude jediný snímek z holocaustu. Scény hrůz ve filmu jsou, a oni tak budou vystaveni alespoň jisté formě reality. Samozřejmě, že i omezené "přikrašlování" někomu vadí, širokou veřejnost však nelze před jistým překroucením skutečnosti ubránit. Z vyprávění těch, kdo přežili koncentráky, je zřejmé, že v lágrech absolutně neexistovalo nic příjemného. Sentiment však k filmu patří.

Pokládáte pokusy o revizi holocaustu za nebezpečné?

Osobně nemyslím, že by historičtí revizionisté byli příliš nebezpeční. Množství materiálu, který mluví proti nim, je enormní. Ti, co uvidí *Schindlerův seznam*, jsou mnohem početnější než lidé, kteří přečtou jakoukoli revizionistickou knihu. A pokud si pak někdo

o polských Židech, tak z polského hlediska celou záležitost deformujete. To platí ještě více o židovském odboji. Židé se snažili bránit, byť to někdy byla jen osobní akce.

Stále se hledá "poučení" z holocaustu. Vyšlo u nějaké z pražské konference?

Myslím si, že otázka poučení je velice složitá. Řada řečníků se na konferenci zmínila o bývalé Jugoslávii. Mluvili o zkušenosti Židů a vyjadřovali soucit s Bosnou. Co však bude dál? Lze říci, že žádné utrpení ve světě, které vyvolává vzpomínku na holocaust, nemůže být díky této vzpomínce umenšeno. Víím toho o holocaustu hodně, a přesto to neznámá, že bych mohl jakkoli ovlivňovat vývoj. Jedno však zaznělo na konferenci jasně, totiž že informace o násilí přišla příliš pozdě. Až jako historická záležitost. To platí i o současném světě, informace stále přicházejí pozdě.

Na jaře 1944 uprchli z Osvětimi čtyři vězni: 7. dubna 1944 Alfred Wetzler a Rudolf Vrba, 27. května Arnold Rosin a Czesław Miodowicz. Mapa ukazuje trasu útěku do Lipovského Mikuláše; odtud byla jejich zpráva o vyhlazovacím táboře dopravena do Bernu a diplomatickým telegramem do Londýna.

po filmu takovou knihu přečte, nebude pro něj nic znamenat. I proto jsem na konferenci vyžal, aby pamětníci z České republiky, kteří prošli holocaustem, své vzpomínky zaznamenali tak, jako se to dělá po celém světě.

Kolik nového se dá ještě o holocaustu objevit?

Samozřejmě bych si rád myslel, že mé knihy nabízejí jakýsi definitivní pohled na tuto oblast. Kvůli politické situaci, která v Evropě panovala, existují stále ještě neprozkoumané archivy a neznámá místa. Z tohoto hlediska je terezínský příběh dobrou ukázkou. Na konferenci se mluvilo o nově objeveném deníku z Terezína. Něco podobného určitě obsahuje řadu zajímavých informací. Nebyla také ani plně zveřejněna zpráva, kterou po návštěvě Terezína pořídila komise Červeného kříže. Dalším aspektem je určitá izolace holocaustu. To musí být autor či filmař obzvláště opatrný.

Byly zabity tři milióny polských Židů, ale současně i tři milióny ne-Židů. Mluvíte-li jen

Svět je však často uechce slyšet. I kdyby přišla věs, nebyla by nakonec potlačena?

Nic nebylo potlačeno. Mluvil jsem o tom, že když přišla zpráva o Birkenau, vyvolala okamžitou reakci. Otázkou jen bylo, co dělat. Okamžitě zveřejnění zachránilo 300.000 maďarských Židů. Mnoho však záviselo na tom, jak silně se vlády cítily. V roce 1942 byli Němci na vzestupu. Slovensko se pod nimi cítilo silně a mohlo si dovolit eokoli většně deportací. Prvním ze satelitních režimů, který "pochopil", byl Antoneskuv v Rumunsku. Především proto, že měl k Rudé armádě blíže než kdo jiný. Již počátkem roku 1944 proto prakticky přestal Židy persekvovat. Když Rudá armáda dosáhla maďarských hranic, viděl v tom Churchill příležitost a snažil se Stalina přimět k prohlášení, že Rudá armáda a odplata vstoupí do Maďarska společně. Stalin to odmítl s tím, že není sovětskou politikou činit prohlášení ve prospěch jakýchkoli menšinových skupin. Nicméně během čtyřadvaceti hodin násled-

ovalo těžké americké bombardování Buda-pešti. Ve skutečnosti šlo jen o řadový útok na nádraží a železniční trať. Bylo však tak špatně provedeno, že většina bomb dopadla na obytné čtvrti a vládní budovy. Maďaři si tehdy mysleli, že to je počátek obávané odplaty a okamžitě zastavili deportace. To bychom tedy mohli brát jako poučení: Když vlády dostanou strach, začnou jednat opatrně.

Tvrdí se, že se Izrael zrodil z holocaustu a přece se tam snaží vzpomínku na něj vytlačit na okraj. Mění se tento postoj?

Stát byl vytvořen především generací, která v zemi vyrostla a která v sobě vzpomínku na holocaust nenesla. Známe tvrzení, že kdyby Izrael existoval již před válkou, měli by uprchlíci z Evropy bývali kam jít, nebylo snahou o dodatečnou legitimizaci státu. Izrael byl založen pionýrskou generací, která s holocaustem nechtěla nic mít a brala jej jako symbol židovské pasivity a slabosti. Když začali přijíždět ti, co přežili, byli takřka v opovržení. To trvalo po mnoho let. První muzeum holocaustu, které v Izraeli vzniklo, se proto jmenovalo *Muzeum utrpení a odporu*. Situace se změnila po procesu s Eichmannem v roce 1960. U soudu zaznělo tolik příběhů o nemožnosti bránit se vraždění, že se zrodil nový pohled na věc. Mladá generace si nyní začíná uvědomovat, že to, co se stalo, bylo strašné a že Židé měli právo žít mimo Palestinu. Začínají mít nový zájem o historii. Podílí se na tom i pád železné opony, který Izraelcům dává příležitost podívat se do zemí, odkud přišli jejich předci. Izrael legitimitu z holocaustu nepotřebuje, ale jeho studiem se vřazuje do širšího kontextu židovských dějin. Ostatně největší počet řečníků na pražské konferenci byl z Izraele.

Pro *Lidové noviny* a *Roš chodeš* připravil Daniel Kumermann.

POSELSTVÍ 8.3.1944

U příležitosti padesátého výročí hromadné vraždy československých Židů v osvětimských plynových komorách pořádal Terezínská iniciativa (TI), FŽO v ČR a PŽO několik vzpomínkových akcí.

Hned na začátku připomínkových dnů se konal koncert cembalistky prof. Zuzany Růžičkové v Lichtenštejnském paláci v Praze. Světově známá umělkyně, jež poznala holocaust na vlastní kůži, hrála Bachovy skladby. Početné publikum přijalo vděčně její hudbu jako odpočívadlo od hrůz, které měly způsobit zánik všeho židovského.

Ve dnech 7. a 8. března se pak konala mezinárodní konference na téma *Terezínský rodinný tábor v Osvětimi-Birkenau* za účasti historiků z Anglie, Izraele, Německa, Rakouska, Slovenska a dalších zemí i několika pamětníků, kteří přežili tragické události. V referátech seznámili historici účastníky s výsledky bádání o osudech terezínských židovských vězňů, zejména dětí, o zprávách členů sonderkomand, Wetzlera a Vrby, o rezistenci v Osvětimi a dalších námětech. Iniciátorem konference byl člen předsednictva TI M. Kárný.

Zaujela mne vyšlenka o poučení z holocaustu. O tom stálém shrnování židovství důkazů. To poučení se myslím týká i zločinů komunismu. Je to zvláštní, ale důkazů o těch miliónech mrtvých v gulazích je jako šafránu. Víne samozřejmě proč tomu tak je. Vrazi povětšinou sami zlikvidovali stopy po svých zločinech, jednak na to měli dlouhou dobu a u nás zase za sametového naslouchání šustotu trávy se velmi dbalo na to,

aby došlo k likvidaci důkazního materiálu tak říkajíc za asistence "Vlády národní záchrany" či jak se tomu tehdy říkalo. Všeobecné odpuštění nastartované samotným prezidentem z něhož pak vyllynuly všechny ty nedomrlé zákony o rehabilitacích a restitucích si jakoby znovu říkalo o zpusťování naší země tou samou smečkou tentokrát v hábitech KSČM. Poučení jsou včasné a úplné informace. VH.

Vážená redakce!

Se zájmem si v poslední době vždy počtu ve Vaší rubrice "Taková jsou fakta", kde zástupce šéfredaktora Jaroslav K o j z a r uvádí vždy jakési citáty buď ze západního tisku nebo ze svobodných vysílaček. Tyto citáty /které ostatně prokládá svými prý.../ potom na padrt roznese jednu více, jindy méně podarenými fakty, k čemuž si někdy pozve i odborníky na životní úroveň a statistiku.

Ve čtvrtek 27. listopadu 1986 tímto způsobem rozbil jednu z amerických vysílaček za pomoci gen. ředitele Obchodu obuví Gottwaldov. Dozvěděli jsme se tak, že ve výrobě obuvi na hlavu nás předstihuje snad už jen Singapur a Tajvan a jak to takhle půjde dál, tak nebude na této šířaté kouli zemička jež by pokud se týče obouvání na tom byla lépe než my.

Jelikož vím, že někteří lidé jsou přístunni jen argumentům pocházejících ze země Sovětů a také podle známého rčení, které až do nedávna platilo, ale už neplatí /což je vyjíměčně velká škoda/, tedy že kýchnutí v Moskvě mělo za následek chřipku v celém Československu, bych chtěl argumentovat na neudržitelnost Vašich faktů za pomoci na slovo vzatého odborníka profesora Leonida Ivanoviče A b a l k i n a, ředitele Institutu Ekonomie Akademie Věd SSSR. Tento odborník se zajisté vyrovná i řediteli naší Obuvi a Bot a vidí tento problém úplně opačně a v rozhovoru pro polskou "Politiku" ze dne 22. listopadu 1986 říká doslova: "To jsou stereotypy myšlení kvantitativního. Podám příklad: v SSSR produkujeme o polovinu více obuvi - v přepočtení na jednoho obyvatele - než Spojené státy. A koupit - jak se říká - není co. Lidé kupují importované. Mezitím se ale u nás říká: "Devaj! produkujejte ještě víc, zvětšit produkci o 5, 10, 20 procent. Nutno překračovat plány." Samozřejmě, že není třeba! Jestli se na tom bude stavět - tak nikdy se nedožene problém jakosti a spotřebitele. Neboť spotřebiteli jsou nepotřebné ty miliony párů: jemu jsou potřebné konkrétní boty odpovídající jeho individuálnímu zájmu, potřebě a gustu. On chce t e n, konkrétní pár. A produkce musí být nastavena na uspokojení t é t o potřeby. A konečným výsledkem produkce nejsou miliony rublů, nejsou miliony tun, nejsou miliony kusů, ale spokojená spotřeba. To je úplně jiný světový názor a jiné porozumění problému. Produkce není cílem sama pro sebe. Treba rozumět, že musí být nastavena na konečný výsledek čili společenský efekt." Tolik tedy soudruh profesor!

Podobným způsobem nenledíc na kvalitativní ukazatele lence zdůvodníte i to, že se nám v tak důležité sféře jako je obouvání obyvatelstva na světě nikdo nevyrovná. Zvláště, když se tomu vypomůže srovnáním na jedné straně celkové spotřeby obuvi v Itálii - 2,8 páru se spotřebou veškeré dívčí obuvi v ČSSR - 4,6 páru. Pro příště navrhuji použít pro Itálii ukazatele spotřeby obuvi pro obyvatele v důchodovém věku t.j. 0,8 páru, takže z tohoto pohledu se našich 4,6 páru bude zdát ještě impozantnější.

Byl bych nevděčný kdybych tvrdil, že v článku nebyly vynikající místa, které mi skoro vyrazily dech. Po všech těch tirádách jež se 40 let spouštěly na firmu Bata působí doslova jako balsám už i prosté konstataování faktu, že jeho obuv byla levná. Ale, že tuto její hlavní přednost zabil státní monopol po znárodnění firmy, kdy spolu s likvidací ostatních soukromých výrobců obuvi byla odstraněna konkurence tato živá síla všeobecného pokroku a materiálního blaha se už neřeklo. Dnes je již nezvratně prokázáno, že socialistický model řízení výroby s jeho katastrofickým podceněním trhu se neosvědčil a více méně záleží od schopnosti jednotlivých zemí jak se napojí reprivatizací svých podniků do účinné fungující mezinárodní dělby práce. Po Anglii, Francii, Itálii, Číně a nesmělými krůčky Sovětského svezu to nemusí být Československo jež si o to řekne poslední, tím spíše, že jsme to uměli jako jedni z prvních na světě. K tomu nepotřebuje být člověk zrovna Teng-siao-pching, aby pochopil proč pokulháváme za západními demokratiemi na obě nohy i když jsme s nimi měli ještě v r. 1947 v podstatě stejnou úroveň. A Tomáš Bata, říkejte si co chcete, uměl se ziskem prodávat i v USA, ne se ztrátou.

RUDÉ PŘÁVO

ORGÁN ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA
Redakce Praha 1, Na poříčí 30. Telefon 24-9851-8, dálnopis 00184, 00226

Vážený pan
Vladimír Hajný
Čs. armády 34
787 01 Šumperk

Naše značka 65379/kz-str
(uveďte v odpovědi)

Vážený pane,

i když s Vašimi invektivami nesouhlasím, předávám Vaše stanovisko ing. Železníkovi.

Nejsem, jak jste jistě postřehl, odborník na všechny problémy, na něž je třeba reagovat. Proto čas od času dostávají slovo odborníci. Protože vy, na rozdíl ode mne, rozumíte více věcem, zřejmě Vás můj přístup neuspokojí. Ale budu tak postupovat i nadále, i když jsem si vědom nebezpečí jejich subjektivismu.

S pozdravem

Jaroslav Kojzar

Boty a tradice

Tak jak to vlastně bylo? «Kdysi jsme bývali botářskou velmocí. Jména Baťa, Zlín ve světě něco znamenala. Obuvi bývalo nejen dostatek, bývala kvalitní a co nejdůležitější, také levná. Dnes je prý kvalitní obuv určena výhradně pro export. Musíme ji ale vyvážet dokonce pod cizími značkami, například Venezia. Maminky vědí, co to je shánět dětské boty pro deseti- až třináctileté děti. Nejsou. Děti mají velké nohy a výroba na tento fakt jaksi zapoměla...» Potud jedna z amerických vysíláček o výrobě a prodeji naší obuvi.

Je pravdou, že «kolem obuvi» se dnes u nás často hovoří. Kritizují se výrobci, prodejci, plánovači, subdodavatelé. Ostatně i my v Rudém právu jsme se několikrát zabývali touto problematikou. V paměti našich čtenářů je ostatně rozhovor Haló soboty zveřejněný pod názvem Co vy na to, soudruhu generální řediteli. Tehdy na naše otázky odpovídal ing. Jindřich Železník, generální ředitel Obchodu obuví Gottwaldov. I dnes mu dáme slovo...

■ Co vy na to, soudruhu inženýre?

«Jen to, že Československá socialistická republika je nadále světovou obuvnickou velmocí. To by ostatně autoři uvedené relace mohli vědět už proto, že existují různými mezinárodními ústavy vydávané statistiky. Tam stále figurujeme mezi nejvýznamnějšími výrobci a exportéry. Ve výrobě obuvi na hlavu nás například předstihují jen takové státečky jihovýchodní Asie, jako je Singapur nebo Ichaj-wan, a to nikoli jen pro blízkost surovinových zdrojů, ale kvůli tamější levné pracovní síle...»

■ Dobře. To je možné. Ale proti tomu, že Baťovy boty nebyly drahé, nelze nic namítat.

«Ani se o to nesnažíme. Proč? Protože obuv vyráběná firmou Baťa byla levná proto, že to byl její výrobní program. Obuv ve střední a vyšší cenové poloze záměrně přenechávala jiným výrobcům. Například firmám Popper, Polický apod. A ještě něco — před 2. svě-

tovou válkou Baťa kryl jen menší část celostátní potřeby obuvi v Československu...»

■ V relaci se hovořilo o prodeji obuvi pod cizími značkami. Že je to tak, se přece nedá popřít.

«Není k tomu ani důvod, i když uvedená tvrzení spíše vyvracejí myšlenku o našem odsunu ze světové špičky a svědčí proti autorům relace. Ale k věci. Je běžnou obchodní zvyklostí, že označení obuvi si stanoví zahraniční zákazník sám. Proto i některé naše výrobky nemají značku výrobce. Uváděný název Venezia je však obecně určen pro obuv vyraženou na vkladací stélce. Nejde tedy o fingoanou obchodní firmu. Podle této logiky by i pro vnitřní trh dodával boty neexistující výrobci Lady, Chavalier,

Rallye apod.»

■ Jak je to s velikostním sortimentem? S tím, že si nelze vybrat z nabídky dětské a juniorské obuvi?

«Je možné připustit, že vyzorování dětské a chlapecké obuvi v některých skupinách neodpovídá ani představám zákazníků, ani vnitřního obchodu. Přesto však spotřeba veškeré dívčí obuvi na jedno dítě ve výši 4,6 páru ročně převyšuje mj. celkovou spotřebu obuvi Itálie, uváděnou 2,8 páru na obyvatele. Zatímco v ČSSR si můžeme být jisti, že odchylky od průměru 4,6 páru na dítě jsou od okresu Cheb po Humenné zcela zanedbatelné, u nejvýznamnějšího evropského výrobce — Itálie — nelze očekávat v jižních částech země totéž. Podobně je tomu i v dalších kapitalistických zemích...»

■ Na to, že děti se v posledních desetiletích mění, se však u nás nebere přílišný zřetel...

«Pravda je opačná. Výroba na skutečnost, že děti mají stále větší nohy, nezapoměla a na své náklady organizuje pravidelné antropometrické měření, jehož poslední výsledky předložila v roce 1986. Je však všeobecně známo, že obdobné reprezentativní celostátní měření není na Západě vůbec běžné, natož v takovém rozsahu...»

JAROSLAV KOJZAR

Konečně jsem se dočkal i oslovení "Jane" po desíti korespondencích s "Rudým právem" od svého zástupce hlavního redaktora. V.H.

"Rudé právo" 27.11.1986
"Res mhljca" k. 22/91